

UVODNI GOVOR V 39. GEODETSKE DNEVE

Jurij Režek

Letošnji Geodetski dan poteka pod naslovom Upravljanje nepremičnin v tretjem tisočletju. Kaj smo želeli povedati z njim?

Želeli smo poudariti, da bo nekaj povsem drugače, kot je bilo prej, v prejšnjem tisočletju, in da želimo odigrati novo, pomembno vlogo v novih smereh in področjih upravljanja nepremičnin in splošneje urejanja prostora. Geodeti sicer sistemsko ne upravljamo nepremičnin, tudi ne urejamo prostora. Vendar pa dobro razumemo, kaj so zemljišča, kaj so zgradbe, kaj stavbe, kaj je gospodarska infrastruktura, kar vse sestavlja nepremičnine. Izračunavamo tudi njihovo ekonomsko vrednost, kot eno od pomembnih sestavin trajnostnega razvoja. Dobro poznamo prostor, njegove fizične značilnosti in pojem lokacije. O vsem naštetem vodimo evidence in podatke, ki so temelj za kakršnokoli urejanje prostora ali prostorsko načrtovanje.

Več kot očitno pa postaja, da teh evidenc oziroma podatkov o nepremičninah in prostoru ne moremo uspešno voditi, če se ne pogovarjamo z njihovimi uporabniki oziroma tudi s tistimi, ki te podatke vodijo, mi pa jih združujemo in povezujemo v svojih evidencah, na primer pri gospodarski infrastrukturi, kjer izvirne podatke vodijo posamezni upravljavci. Nepremičninski podatki so pomembni in se zato uporabljajo na več upravnih ravneh, na državni, regionalni in lokalni, tudi v vrsti javnih podjetij in gospodarskih subjektov. Seveda se uporabljajo pri neposrednem delu s strankami, tako na geodetskih enotah kot na upravnih enotah in zemljiškoknjižnih sodiščih. Morda sodelovanja, dogovarjanja in usklajevanja z množico uporabnikov in upravljavcev podatkov še ni dovolj, a se geodeti vendarle preobražamo iz tistih, ki vodijo evidence, v tiste, ki vse bolje razumemo ne le svojo stroko, temveč tudi namen in pomen svojega dela. Da bi se sami razvijali in pomagali tudi drugim, se z vse številnejšimi in tudi vse zahtevnejšimi uporabniki vse več pogovarjamo in vse bolj spoznavamo.

To sodelovanje je pomembno. Na eni strani je treba razložiti, zakaj naši podatki morda (še) niso takšne kakovosti, kot si je marsikdo predstavljal ali želel, pojasniti je treba tudi, da velikokrat morda ni niti prave potrebe po izboljšanju kakovosti podatkov v posameznih, konkretnih načinih uporabe. Tretjič zato, da pomagamo razjasniti, kako se lahko podatki, taki kot so, uporabijo najbolj učinkovito, ne nazadnje pa se pogovarjamo tudi zato, da se sami izboljšamo in prilagodimo.

Pri komunikaciji, razlagi in sprejemanju mnenj smo velikokrat uspešni, včasih pa tudi ne, včasih ne odgovarjamo ustrezno na potrebe svojih uporabnikov. Zato poznamo primere vzporednih evidenc, ki so premalo ali pa sploh ne povezane z izvirnimi geodetskimi podatki, ali pa pomenijo podvajanje (t. i. GERK v kmetijstvu, prostorski informacijski sistem pri prostorskem načrtovanju). To pa le pomeni, da moramo kaj spremeniti tudi pri sebi, morda na področju komunikacije (ki je obojestranski proces in zahteva skupno razpravo in oblikovanje ciljev), morda pa tudi glede

kakovosti naših podatkov in učinkovitosti postopkov, s katerimi se vzdržujejo naše evidence, ter predvsem glede zagotavljanja razpoložljivosti podatkov.

Treba je poudariti, da so predvsem pri slednjem pomembna ovira informacijske rešitve, s katerimi zlasti Geodetska uprava RS vodi geodetske evidence in podatke. Te rešitve so nastajale dolga leta in so služile svojemu namenu, a sodobnim zahtevam ne ustrezajo več. Postale so tehnično zastarele, nefleksibilne in onemogočajo pomembnejše spremembe in prilagoditve. Zato poleg kakovosti podatkov poudarjam pomen informacijske prenove vodenja nepremičninskih evidenc, ki je sicer projekt Geodetske uprave RS, dejansko pa gre za projekt države, saj ima ta prenova mnogo širše razsežnosti, kot je poslovanje geodetske uprave.

Geodetske podatke in že povezane ali še nepovezane in vzporedne evidence, ki so nastajale v preteklosti, je treba uskladiti in povezati tako, da bodo enostavneje dostopne, da bodo omogočale medopravilnost in souporabo v različnih projektih. Dostopnost, medopravilnost in souporaba so tudi temeljna načela direktive INSPIRE oziroma slovenskega Zakona o infrastrukturi za prostorske informacije. Akta sta zakonska podlaga, ki jo je treba upoštevati, pa tega po mojem prepričanju še ne jemljemo dovolj resno. Za izpolnjevanje teh zakonskih obvez v Sloveniji še nimamo ne organizacijske strukture, ne načrta dela, ne finančnih sredstev. In kaj lahko se zgodi, da se bo končalo s kritikami Evropske unije, ker ne uresničujemo zadanih in sprejetih obvez.

Zakaj je to pomembno za državo in geodete; povezane nepremičninske evidence in dostopni podatki lahko prinesejo boljše in učinkovitejše upravljanje nepremičnin in prostora. Za zasebni, ne samo geodetski sektor pa je to pomembno zato, ker je področje lokacijskih storitev hitro rastoč trg, ki ga tuja in dinamična podjetja v svetu že izrazito izkoriščajo. Kot država smo s svojimi podatki in v svojem prostoru dolžni ustvariti to priložnost tudi za naše gospodarstvo. In če zamujamo, svojim podjetjem zmanjšujemo konkurenčno prednost.

Kar nam je že ali pa nam še bo na nepremičninskem področju in pri geodetskih podatkih uspelo doma, lahko skupaj z znanjem in izdelki posredujemo tudi v tujino. Ni preveč ambiciozna trditev, da je trg tako imenovanega zahodnega Balkana zelo željan sodelovanja in prenosa znanja, konceptov in rešitev prav iz Slovenije. Več kot bomo imeli geodeti uspešnih konceptov in delujočih rešitev, bolj bomo zanimivi za kolege iz nekdanje skupne države in njihove projekte, ki se financirajo z različnimi oblikami razvojne pomoči. Vendar pa sistemsko še premalo podpirano in omogočamo mednarodno sodelovanje v takih projektih. Zveza geodetov Slovenije lahko s svojim imenom in članstvom v mednarodnih geodetskih združenjih ter s stiki, ki se na teh ravneh negujejo, formalno in tudi dejansko podpre take težnje. Nimam v mislih popolnoma tržnih projektov, ki so izpostavljeni konkurenci na prostem trgu; v mislih imam sistemske rešitve za sodelovanje na meddržavni ravni. Geodeti z upravnega področja sami namreč le težko najdemo poti in načine, da bi slovenska geodezija sodelovala v projektih, pri katerih si sodelovanja, naših konceptov in rešitev celo želijo. Mednarodno upravno delovanje je ključno za iskanje trgov in omogočanje prodora zasebnemu sektorju na tuje trge in je, kot rečeno, tudi ena od dolžnosti javne uprave.

Geodeti se torej vse bolj zavedamo, da ne delamo več samo za stroko, za neki zaprt geodetski prostor, ker imamo pač strokovno znanje na tem področju. Vse bolj se zavedamo, da delamo za

družbo in tiste, ki naše delo potrebujejo. Stroka in strokovnost sta kvečjemu orodje, sredstvo, da koristimo drugim, družbi kot celoti, zato ju moramo brezpogojno razvijati. Vendar pa znamo biti širši od meja naše stroke, odlikuje nas tudi interdisciplinarnost in sposobnost razumeti druga področja. Želimo in znamo se vključevati in prispevati svoje znanje. Eno od takih področij je tudi urejanje prostora.

Urejanje prostora vključuje marsikatero stroko. Arhitektura tako določa predvsem prostorske izvedbene pogoje in oblikovne ter funkcionalne značilnosti za enote urejanja prostora in je predvsem končni korak pred graditvijo objektov. Urejanje prostora vključuje krajinsko arhitekturo, ki skrbi za ustvarjalno varovanje in razvoj krajine, vključuje urbanizem, ki skrbi za skladno in smotrno razporeditev dejavnosti in vrst rabe zlasti v naseljih mestnega značaja, ter geografijo, ekonomijo, ki se ukvarjata tudi s skladnim regionalnim razvojem in povezanostjo območij, torej s teritorialno kohezijo. Urejanje prostora vključuje tudi prostorsko planiranje, ki je interdisciplinarna dejavnost in katere namen je ob oblikovanju razvojnih politik in usklajevanju potreb tudi povezovati in moderirati posamezen proces. Geodeti, posebej tisti, ki so opremljeni z interdisciplinarnimi znanji urbanističnega in prostorskega planiranja, smo se v ta proces pripravljene in željni vključevati. Urejanje prostora pa vključuje tudi upravne tehnike in postopke, ki se jim reče priprava dokumentov urejanja prostora, pa tudi tako imenovane ukrepe za izvedbo plana, kot so parcelacije, komasacije, razlastitve, opremljanje stavbnih zemljišč, in tudi davčne instrumente, čemur lahko rečemo tudi instrumenti zemljiške politike. Marsičesa od tega si brez geodezije ne znamo predstavljati, vendar še nimamo jasnih ciljev in načinov, kakšen naj bo naš prispevek na tem področju in kako naj pomagamo drugim strokam. Zato je pomembno, da pri tem vzpostavimo več sodelovanja z naštetimi partnerskimi strokami.

Zato naj vas obvestim tudi, da v zadnjih mesecih poteka pobuda, celo projekt, ki so jo snovalci naslovili »Odgovorno do prostora«. Pod tem imenom Inštitut za politike prostora, skupaj z Zbornico za arhitekturo in prostor, Društvom krajinskih arhitektov Slovenije, Društvom urbanistov in prostorskih planerjev Slovenije, Zvezo geografskih društev, fakultetami slovenskih univerz, tudi FGG, opozarja na, kot pravijo sami, »kritično stanje na področju urejanja prostora«. Napovedujejo namero, da se oblikujejo dejavnosti, s katerimi bi se stanje izboljšalo. Geodeti v ZGS v Sekciji za urejanje prostora nismo presojali upravičenosti tako hudih in konkretnih kritik. Vendar pa menimo, da lahko marsikaj prispevamo k spremembam na področju urejanja prostora, ki jih napoveduje ta pobuda. Zato smo obravnavali in sprejeli poziv Zbornice za arhitekturo in prostor in naštetih organizacij civilne družbe za sodelovanje pri tej civilni pobudi. Menimo namreč, da je sodelovanje toliko različnih strok lahko kvečjemu koristno, menimo, da se lahko v takem krogu izoblikujejo dobri predlogi, da se lahko izkristalizirajo vloge posameznih strok, udeleženih v pobudi, in da je tako sodelovanje priložnost, da javno poudarimo in prispevamo svoja znanja. V prid te pobude, v prid stroki, v prid področju urejanja prostora, v prid družbi. Vse to so težnje Zveze geodetov Slovenije za tretje tisočletje.

Hvala!

mag. Jurij Režek
predsednik Zveze geodetov Slovenije